
СМЕРНИЦЕ ЗА БИБЛИОТЕЧКЕ УСЛУГЕ ЗА ДЕЦУ

Секција библиотека за децу и младе

УДК 027.625(062)

*« Библиотечке услуге за децу – важније неће икад
раније за децу широм света и њихове породице »*

Предговор

Глобална заједница и захтеви информационог доба преобликовали су библиотекарство и употребу технологије, да би потврдили и нагласили економску, културну и комуникациону револуцију која се одвија у данашњем свету.

Нацрт ових Смерница сачинили су чланови Сталног одбора Секције библиотека за децу и младе, као помоћ за увођење услуга за децу и младе у библиотекама разних величина и финансијских могућности.

Ове Смернице су комплементарне са следећим издањима IFLA-е: *IFLA/UNESCO Манифест за јавне библиотеке*, *IFLA/UNESCO Смернице за развој јавних библиотека*, и *Смернице за библиотечке услуге за младе*.

Увод

Деци широм света и њиховим породицама библиотечке услуге за децу никад нису биле важније него што су данас. Приступ знању и богатству различитих светских култура, као и учење током читавог живота и писменост, постали су најважнији задаци нашег друштва. Квалитетна библиотека за децу пружа деци неопходне вештине за учење током целог живота и за писменост, оспособљавајући их да учествују и доприносе својој заједници. Она треба непрекидно да реагује на промене у друштву и да задовољава информационе и културне потребе деце, као и њихове потребе за забавом и разонодом. Сва деца треба да познају своју локалну библиотеку, да се у њој осећају удобно и да владају вештинама које су неопходне за сналажење у било којој библиотеци.

Сврха

Сврха ових смерница је да помогну јавним библиотекама у разним земљама света да уведу веома квалитетне услуге за децу.

Коме су намењене Смернице

Смернице су намењене активним библиотекарима, онима који руководе библиотекама и одлучују о њиховом раду, као и студентима и професорима библиотекарства и информационих наука.

ПРВИ ДЕО

Задатак библиотеке за децу

Пружајући широк избор грађе и активности, јавне библиотеке омогућавају деци да искусе радост читања и авантуру откривања знања и плодова људског духа. Децу и њихове родитеље треба учити како да што боље искористе библиотеку и како да развију вештине коришћења штампане и електронске грађе.

Јавне библиотеке имају посебну одговорност да потпомажу учење читања, и да деци промовишу књигу и друге врсте грађе. Библиотека мора да обезбеди посебне програме за децу, као што су причање прича и активности у вези са библиотечким услугама и изворима.

Децу треба подстицати да од малих ногу користе библиотеку, јер се тиме повећава вероватноћа да ће и у будућности остати њени корисници.

У вишејезичним земљама деци треба обезбедити књиге и аудио-визуелну грађу на њиховом матерњем језику."
(IFLA/UNESCO Смернице за развој јавних библиотека, 2001.)

ДРУГИ ДЕО

Задовољавање дечјих потреба

Конвенција о правима деце Уједињених нација истиче право сваког детета да у потпуности развије своје могућности, право на слободан и отворен приступ информацијама, грађи и програмима, под једнаким условима за све, без обзира на:

- узраст
- расу
- пол
- верску, националну и културну припадност

- језик
- друштвени положај
- личне вештине и способности.

За децу, одрастање је нешто што се одвија у њиховој средини, а не у глобалној заједници, али на њега утичу глобални чиниоци.

Циљне групе

Библиотеке за децу су намењене следећим циљним групама, у целини, или њиховим појединачним припадницима:

- бебе и мала деца
- деца предшколског узраста
- деца школског узраста до тринаесте године
- родитељи и други чланови породице
- неговатељи
- други одрасли који раде са децом, књигама и другим медијумима.

Циљеви

- Да сваком детету олакша остваривање права на:
 - › информације
 - › функционалну, визуелну, дигиталну и медијску писменост
 - › културни развитак
 - › развијање вештине и навике читања
 - › учење током читавог живота
 - › креативне програме намењене слободном времену.
- Да сваком детету омогући слободан приступ свим изворима и медијумима.
- Да обезбеди различите активности за децу, родитеље и неговатеље.
- Да олакша породицама учествовање у животу заједнице.

- Да оснажи и оспособи децу, и да се залаже за њихову слободу и безбедност.
- Да подстиче децу да постану самопоуздани и способни људи.
- Да се залаже за мир у свету.

Финансирање

Деца су вредно "улагање". Библиотеке за децу треба да имају довољан буџет за одржавање и побољшање квалитета грађе и услуга које нуде публици.

Уобичајени буџет може да се допуни спољним изворима финансирања, као што су:

- државна финансијска помоћ (за посебне програме или нове иницијативе)
- помоћ културних организација (за музичке, плесне, драмске, ликовне, историјске и етничке програме)
- помоћ издавача (за посете писаца или илустратора и за наградна такмичења)
- спонзорство (локална предузећа и волонтерске организације који потпомажу посебна догађања)
- невладине организације
- суфинансирање од стране фондација.

Грађа

Библиотеке за децу треба да имају разноврсну грађу, примерену различитим узрастима, и у свим форматима. То обухвата штампану грађу (књиге, периодике, стрипове, брошуре), грађу на разним медијумима (CD, DVD, касете), играчке, едукативне игре, рачунаре, програме, и приступ Интернету.

Критеријуми избора

Када изграђују колекције и развијају услуге библиотекари треба да бирају грађу која је:

- веома квалитетна
- примерена узрасту корисника
- савремена и чињенично поуздана
- одраз разних вредности и мишљења
- одраз културе локалне заједнице
- увод у глобалну заједницу.

Простор

Деца свих узраста треба да доживљавају библиотеку као место где су добродошла, као привлачно, узбудљиво и безбедно место.

У идеалним околностима библиотеке би требало да имају посебан и препознатљив простор за услуге намењене деци (на пример, посебно намештен, уређен и обојен), који се разликује од других делова библиотеке.

Библиотеке нуде јавни простор у ком деца могу да се међусобно сусрећу, стварно или виртуелно.

Услуге

Услуге намењене деци треба сматрати подједнако важним као услуге за одрасле и према њима се треба односити с подједнаком пажњом.

Библиотеке за децу треба да задовоље информационе и културне потребе, као и потребе за забавом и разонодом деце у заједници, тако што ће да:

- позајмљују различиту грађу
- пружају информационе и референсне услуге
- помажу деци да изаберу грађу
- укључе децу у процес бирања грађе и развијања библиотечких услуга
- пружају обуку за овладавање вештинама потребним за снажање у библиотеци и обуку за информатичко описивање
- изводе мотивационе активности (промоција читања)
- нуде креативне, и програме причања прича
- образују родитеље и неговатеље

- обезбеђују референсну литературу и обуку за неговатеље, васпитаче деце предшколског узраста, учитеље, и библиотекаре
- сарађују са организацијама и установама у заједници, и потпомажу њихов рад.

Сарадња и повезивање

Укључивање у мрежу са другим организацијама и установама у локалној заједници је важно и корисно.

- Истраживање информационих и културних пореба заједнице и труд да библиотечка понуда задовољи те потребе, осигурава да се локалне институције неће надметати него да ће међусобно сарађивати на добробит деце.
- Школе су важни партнери. Школска библиотека пружа подршку образовном процесу, а библиотека за децу је усмерена на самообразовање и читање у слободном времену.
- Домови здравља, амбуланте, обданишта, и друге установе које пружају негу су неопходни и добродошли партнери, нарочито за промоције читања међу децом, родитељима и стручњацима који се баве децом.

Представа у јавности

Надметање за дечје време и пажњу све је јаче, тако да позитивна представа дечје библиотеке у јавности постаје све важнија.

Умеће читања и писменост су вештине неопходне за комуникацију, стога у јавности непрекидно мора да се истиче њихов значај.

Библиотечко особље

Да би могла делотворно и стручно да ради, библиотека за децу мора имати обучене и предане дечје библиотекаре.

Неке од пожељних вештина су:

- ентузијазам
- способност за добру комуникацију, сарадњу са појединцима, тимски рад и решавање проблема
- способност за повезивање и сарадњу
- предузимљивост, прилагодљивост и спремност на промене
- способност анализе потреба корисника, планирања, управљања и вредновања услуга и програма
- жеља за овладавањем новим вештинама и за стручним усавршавањем.

Дечји библиотекари такође треба да познају и разумеју:

- психологију детета и развојну психологију
- теорије унапређивања читања и промоције читања
- могућности које се нуде на плану уметности и културе
- садржаје намењене деци, у књигама и на другим медијумима.

Управљање и вредновање

Важно је да они који управљају услугама за децу такође учествују у планирању рада библиотеке као целине, да би се осигурало присуство и подршка овим услугама, у оквиру општих циљева и дугорочних планова библиотеке.

Поуздани подаци о учинку неопходни су за вредновање и побољшање служби и услуга. Због тога је важно да се:

- статистички прате извори, запослени, услуге, позајмица, активности, и тако даље. Ти подаци пружају основу да се планира, да се покаже одговорност у раду и да се одлуке доносе на основу чињеница
- мери учинак запослених на основу стандардизованих критеријума успешности.

ТРЕЋИ ДЕО

Тражимо ваш допринос!

- Стална комисија Секције библиотека за децу и младе жели вашу помоћ.
- Молимо Вас да се учланите у Секцију и да пошаљете сопствене примере "узорне праксе" које ћемо уврстити на Веб странице Секције, у оквиру Веб презентације IFLA-е.
- Молимо Вас да председнику Комисије или координатору за информисање пошаљете обавештење о преводу да би се он уредио и додао другим преводима.

Додатне информације

Ову брошуру је израдила IFLA Секција библиотека за децу и младе, удруженим финансијским средствима са Јавном библиотеком општине Медвешчак, Загреб, Хрватска (децембар 2003).

Ако се зајимате за рад Секције, постаните члан IFLA-е и пријавите се у Секцију.

© IFLA

За додатне информације и више појединости молимо вас да се обратите Секцији на IFLANET (www.ifla.org). Папирна верзија комплетног текста Смерница може да се наручи код координатора за информисање.

Смернице се заснивају на тексту нацрта који је израдила Радна група Секције са сарадницима, као свобухватан полазни текст. Видети на адреси: www.ifla.org/VII/s10/scl.htm.